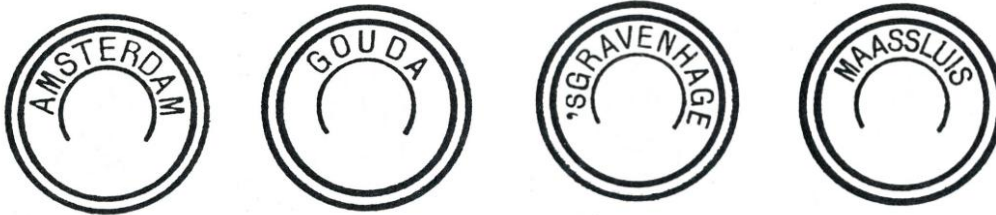

Dubbelringstempels

Samengesteld door Cees Janssen, Nederlandse Academie voor Filatelie

Inleiding

Tussen het stempeltype kleinrond en het typenraderstempel, werd het zogenoemde grootrondstempel gebruikt. Als opvolger van het kleinrondstempel werd in opdracht van het Ministerie van Waterstaat, Handel en Nijverheid, Hoofdbestuur der Posterijen, opdracht gegeven aan 's-Rijks Munt (De Munt) te Utrecht tot het vervaardigen van een groter model stempel. Daarbij werd wel de eis gesteld, dat de losse karakters van de kleinrondstempels gebruikt zouden kunnen worden in het nieuwe stempel. In de inleiding bij het hoofdstuk grootrondstempels is hierop al kort ingegaan. Thans is meer inzicht verkregen in het gebruik van de dubbelringstempels die als proef werden uitgereikt aan vier postkantoren. Het waren de postkantoren Amsterdam, Gouda, 's-Gravenhage en Maassluis.

De opdracht aan De Munt was om een groter stempel te ontwerpen maar zodanig, dat de datum en uurkarakters van de kleinrondstempels in de nieuwe stempels konden worden gebruikt.

Tekening of proef?

De graveur van De Munt kreeg opdracht een aantal proeven te vervaardigen ter vervanging van de kleinrondstempels. Dit werd 'Project' genoemd. Aan de hand van tekeningen konden proefstempels worden vervaardigd.

Met behulp van een afdruk van het vanaf 1 november 1889 in gebruik zijnde kleinrondstempel AMSTERDAM-C:STAT^N:P.P. werd een tekening vervaardigd waarbij met de pen stralen binnen een vierkant werden aangebracht. Vergroting van de tekening geeft te zien, dat de stralen soms iets langer zijn dan de vierkante omranding en de buitencirkel. Een stempel met deze kenmerken kan nimmer zijn vervaardigd. Op bladzijde 254 van het boek 'Na Posttyd' is een afbeelding van dit stempelontwerp opgenomen. De tekening met daarboven 'Project' is afkomstig uit het stempelboek van De Munt.

Dankwoord

Met bijzondere dank aan de heren Ad van Mierlo, René Hillesum Filatelie, Ad de Goede, Johan de Wilde en enkele andere verzamelaars voor hun bijdragen aan deze inventarisatie.

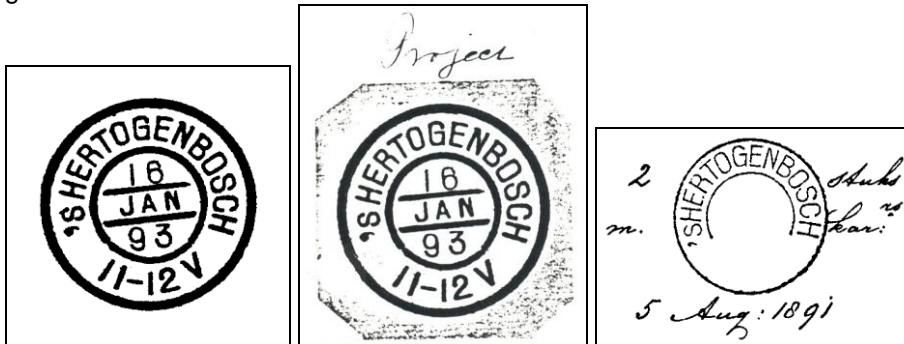
Copyright © 2015

De gegevens betreffende de inventarisatie van de dubbelringstempels mogen uitsluitend voor privédoeleinden worden gebruikt.

Duplicatie of heruitgave van de in deze inventarisatie aanwezige gegevens en/of afbeeldingen - geheel of gedeeltelijk - is verboden zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur (Cees Janssen). Het copyright is uitdrukkelijk ook van toepassing op het gehanteerde nummersysteem.

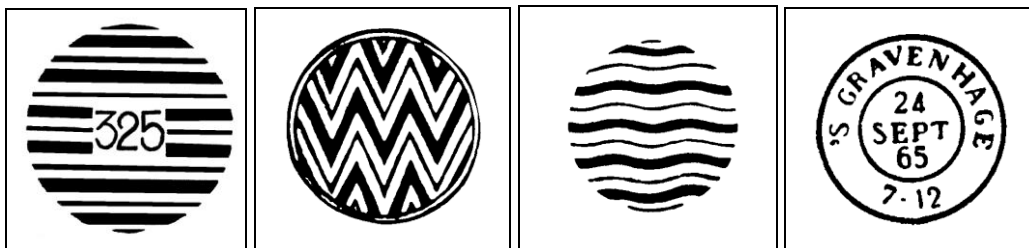
Proefstempels die niet in gebruik genomen zijn

Door de graveur van De Munt werd een aantal proefexemplaren vervaardigd. Dat gebeurde nadat in juni 1893 opdracht was gegeven door de Directeur-generaal der Posterijen om een nieuw stempel te ontwerpen dat geschikt was om het nummerstempel (toen vernietigingsstempel van postzegels) te vervangen. Twee stempels werden op 12 juli 1893 ter beoordeling toegezonden aan de Directeur-generaal.

Het betroffen twee stempels met de kantoor naam 'sHERTOGENBOSCH en de datum 16 JAN 1893. De afmeting van het stempel was 6 millimeter groter dan het in gebruik zijnde kleinrondstempel. De binnen- en buitenrand in de stempels was dikker dan dat van de kleinrondstempels. De diameter van de binnencirkel was niet gelijk aan de diameter van het kleinrondstempel, zodat de bestaande uurkarakters niet in het nieuwe stempel pasten. Dit was echter wel onderdeel van de opdracht. Verder was afgeweken van de gebruikelijke datumkarakters, omdat hieraan horizontale balken waren toegevoegd, waarschijnlijk alleen aan de maandkarakters. Het nieuwe type stempel werd dan ook afgekeurd en niet in productie genomen.

Dat de graveur de opdracht niet geheel had begrepen blijkt uit het feit, dat hij nog drie andere proefstempels had meegezonden, in drie verschillende formaten en uitvoeringen.

Daarbij bevond zich een stempel met het nummer 325. Wellicht dat de stempelgraveur hierbij het nummer- of puntstempel in gedachten had. Verder een stempel dat leek op het model dat was vervaardigd in 1864 waaruit het éénletter- en later het tweeletter stempel ontstond.

Op 28 november 1893 werden twee nieuwe typen stempels toegezonden aan het Hoofdbestuur van de Posterijen met de kantoor naam AMSTERDAM. Daarbij was uitgegaan van het bestaande kleinrondstempel van AMSTERDAM. Het eerste stempel had echter weer de maandkarakters met de twee horizontale balken. De diameter van de stempels was 27 millimeter maar de binnen en buitencirkel waren even groot als van het kleinrondstempel. Twee extra buitenringen waren aangebracht. De drie buitenringen waren dikker uitgevoerd.

Een tweede model, geheel afwijkend, werd voorgelegd met de kantoor naam 'sGRAVENHAGE. Daarbij werden de datum- en uurkarakters aangebracht in een ruimte in de vorm van een omgekeerde letter V. Bij het eerste voorbeeld moesten de jaarkarakters tussen de 'benen' van de letter V worden gemonteerd, terwijl in het tweede voorbeeld het jaartal direct na de Romeinse cijfers van de maandaanduiding kwam te staan. In het eerste voorbeeld werden voor het eerst kruisen toegepast die het onderste segment opvulden. Een methode die bij de latere stempels veelvuldig voorkwam. Door de Directeur-generaal werd op 19 januari 1894 de voorkeur uitgesproken voor het model van Amsterdam met daarbij de aantekening dat in plaats van drie buitenringen, slechts twee ringen mochten voorkomen. De binnenring en de kantoor naam moesten dikker worden uitgevoerd.

De Directeur-generaal gaf opdracht om vier proefstempels te vervaardigen om praktijkervaring op te doen. Daarbij moesten twee exemplaren gebruikt gaan worden in de Roelants stempeltoestellen van de postkantoren Amsterdam en 's-Gravenhage en twee als handstempel voor Gouda en Maassluis. Twee stempels, die van Amsterdam en 's-Gravenhage, waren op 16 februari 1894 gereed en werden naar het Hoofdbestuur gezonden. De diameter van de stempels was vergroot naar 30 millimeter. De stempels werden naar de kantoren gezonden op 23 februari 1894. Het postkantoor Amsterdam keurde het stempel vrijwel meteen af doch nam het wel in gebruik. De proef te 's-Gravenhage werd daarop op 29 maart 1894 beëindigd. In juni 1895 werd de proef te 's-Gravenhage echter voortgezet.

Aan de hand van de proefstempels werd uiteindelijk gekozen voor een model waarbij de letters weer magerder werden maar de diameter groter. Op 17 september 1894 werden deze modellen goedgekeurd, maar bleef nog een wens over. Daaruit ontstond het proef grootrondstempel voor de kantoren Amsterdam en 's-Gravenhage die voldeed op 20 oktober 1894. Op 30 oktober 1894 werd het eerste grootrondstempel geleverd voor het hulppostkantoor Oosteinderdijk.

Voor uitgebreide informatie over de proefstempels die niet werden goedgekeurd wordt verwezen naar het artikel van de heer F. Blom in Na Posttijd, uitgave van de Nederlandse Vereniging van Poststukken en Poststempelverzamelaars, Amsterdam 1971.

Verder naar het boek (met CD-ROM) 'De Poststempelfabriek van 's Rijks Munt', uitgave van Het Nederlands Muntmuseum te Utrecht, verschenen in 2002.

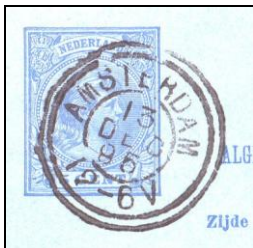
AMSTERDAM

DRPR 0001

1894-02-23

1895

1896

Het stempel werd toegezonden op 23 februari 1894.

Ten behoeve van de Roelants handstempelmachine werd het stempel afgekeurd maar werd verder door gebruikt.

De vroegst bekende datum van gebruik is 3 maart 1894.

De laatst bekende datum van gebruik is 17 januari 1896.

De laatst bekende datum van gebruik (eerder gepubliceerd) is 18 januari 1896.

Een afdruk is bekend op een postzegel met de datum 30 september 1896 alsmede een afdruk met de datum 13 december 1896.

Beschadigde omranding

Vanaf eind januari 1895 is het opvallend, dat de buitenrand boven de letters AMS zijn beschadigd.

De beschadiging werd steeds groter waarbij ook de binnenring defecten ging vertonen.

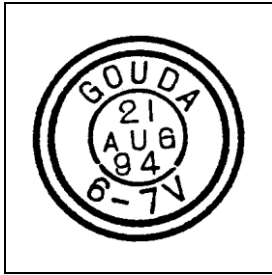

Hoe de beschadiging is ontstaan is niet duidelijk.

GOUDA

DRPR 0002

1894-02-23

1895

1896

1897

Het stempel werd toegezonden op 1 maart 1894.
De vroegst bekende datum van gebruik is 2 maart 1894.
De laatst bekende datum van gebruik is 4 februari 1897.

'sGRAVENHAGE

DRPR 0003

1894-02-23

Het stempel werd toegezonden op 27 februari 1894.

De afdruk afgebeeld in rode kleur is afkomstig uit het boek 'De Afstempelingen op de Postzegels van Nederland' uitgegeven door Schreuders & Co te 's-Gravenhage, 1897.

Eerste periode

Ten behoeve van de Roelants handstempelmachine werd het stempel afgekeurd in april 1894 maar werd later verder door gebruikt.

De vroegst bekende datum van gebruik is 28 februari 1894 (eerste periode).

De laatst bekende datum van gebruik is 31 maart 1894 (eerste periode).

Voor het eerst zou het stempel opnieuw zijn gebruikt op 8 juni 1895.

Tweede periode

De vroegst bekende datum van gebruik is 12 juni 1895 (tweede periode).

De laatst bekende datum van gebruik is 10 november 1895 (tweede periode).

De laatst bekende datum van gebruik (eerder gepubliceerd) is 30 november 1895.

MAASSLUIS

DRPR 0004

1894-02-23

Het stempel werd toegezonden op 1 maart 1894.

1895

1896

1897

1898

1899

De vroegst bekende datum van gebruik is 7 maart 1894.

De laatst bekende datum van gebruik is 18 november 1899.

Eerder gepubliceerde laatst bekende datum van gebruik is 16 maart 1900.